

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Z Kuşağı ile Ebeveynleri Arasındaki İletişim Sorunları¹

Communication Problems Between Generation Z and Their Parents

Menekşe TURSUN^a Mehmet Ali GÖNGEN^{b*}

^a Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Kayseri / TÜRKİYE

ORCID: 0000-0001-8683-0758

^b Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gaziantep / TÜRKİYE

ORCID: 0000-0003-2931-2967

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 11 Aralık 2023

Kabul tarihi: 10 Ocak 2024

Anahtar Kelimeler:

Z kuşağı,

Aile,

İletişim problemleri,

İletişim düzeyi,

Aile içi iletişim.

ÖZ

Bu çalışmada, diğer kuşaklardan farklılık gösteren Z kuşağının ebeveynleriyle olan iletişim düzeyleri çeşitli başlıklar altında belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak veriler elde edilmiştir. Z kuşağının ebeveynleriyle olan; ailevi ilişkiler, okul ve arkadaş çevresi ve bireysel özgürlükler faktörlerinden oluşan iletişim düzeylerini belirlemek için Adıyaman Üniversitesi Kâhta Meslek Yüksekokulu'nda eğitim gören 267 öğrenciye nicel araştırma yöntemi olan anket uygulanmıştır. Ayrıca, aynı örneklem grubundan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yedisi kadın, yedisi erkek olmak üzere toplam 14 öğrenci ile görüşme yapılarak Z kuşağının ebeveynleriyle yaşadıkları iletişim sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmış, nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, Z kuşağının ebeveynleriyle iletişim düzeylerinin güçlü olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya dâhil edilen Z kuşağı bireylerinin ebeveynleriyle olan iletişim düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kadınların ebeveynleriyle olan iletişim düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, düzenli bir gelire sahip olmayan ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişim düzeylerinin, düzenli bir gelire sahip olan ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimlerinden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Çalışmada Z kuşağının ebeveynleriyle olan iletişim problemlerini belirlemek ve araştırmayı detaylandırmak amacıyla yapılan betimsel analiz sonucunda, Z kuşağının ebeveynleriyle en fazla okul başarısı ile bu başarının başkalarıyla kıyaslanması ve geleneklere bağlılık konularında sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: December 11, 2023

Accepted: January 10, 2024

Key Words:

Generation Z,

Family,

Communication problems,

Communication level,

Family communication.

ABSTRACT

In this study, the communication levels of Generation Z, which differs from other generations, with their parents were tried to be determined under various headings. For this purpose, data was obtained by using quantitative and qualitative research methods together. A questionnaire, a quantitative research method, was applied to 267 students studying at Adıyaman University Kâhta Vocational School to determine the communication levels of Generation Z with their parents, consisting of family relations, school and friend environment and individual freedoms factors. Additionally, a total of 14 students from the same sample group, seven female and seven male, were interviewed using semi-structured interview technique, and it was tried to determine the Generation Z's communication problems with parents. The study revealed the communication levels of Generation Z with their parents to be strong. The communication levels of Generation Z individuals included in the study with their parents differ according to the gender. It is seen that the level of communication between women and their parents is higher than that of men. In addition, the communication levels of parents without a regular income with their children were determined to be lower than those with a regular income. As a result of the descriptive analysis conducted to determine the communication problems of Generation Z with their parents and to elaborate the research, it was determined that Generation Z experienced the most problems with their parents in terms of school achievement, comparison of achievement with others and adherence to traditions.

¹ Bu araştırma; Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim ve Toplumsal Dönüşüm Ana Bilim Dalında, Menekşe TURSUN tarafından tamamlanan "Z Kuşağı ile Ebeveynleri Arasındaki İletişim Sorunları" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: maligongen@hotmail.com

EXTENDED ABSTRACT

Significant changes and transformations in the world globalized with the rapid development of technology have made the structure of societies more dynamic. It is possible to see the effect of this mobility in the sociological, economic, political and psychological fields. The family, which is described as the cornerstone of societies, stands out as one of the institutions most affected by this change. This rapid change significantly affects intra-family relations and communication. This situation may cause communication problems between children and their parents in the family. Although the level of impact of this worldwide rapid change is different from society to society, this change has influenced all societies and has made the difference between generations explicit. Parents want to leave their cultural heritage such as traditions and customs to the next generations. However, the rapid change between generations makes this transfer difficult.

The aim of this study is to determine the communication levels of Generation Z individuals with their parents. For this purpose, determining the level of communication between Generation Z individuals studying at Adıyaman University Kâhta Vocational School and their parents was determined as the research topic. Within the framework of the research topic, the question "What are the communication levels of Generation Z individuals with their parents?" was determined as the problem of the research. In the study, quantitative and qualitative research methods were used together. For this purpose, a questionnaire, which is a quantitative measurement tool, was developed and semi-structured interview technique, which is a qualitative measurement tool, was used to go into the details of the study. According to the results from the research, the fact that 52% of the participants are from Adıyaman province and the majority of the rest are from neighbouring provinces is an indication that most of the participants are culturally similar. The fact that the average age of the participants is 20.8 reveals that they are the first representatives of Generation Z. When the educational status of the participants' mothers is analysed, it is demonstrated that the mother is in a traditional position in the family and therefore fulfils the roles determined by the sexist division of labour. It is seen that the number of siblings of the participants is well above the average of Turkey, and they are families with many children. This situation corresponds to the characteristics of the traditional family structure. In the modern family, the number of members is idealised as mother, father and two children. Based on this information, the families of the participants are structurally like the traditional family model, but not to the modern family model.

Considering the socio-economic structure of the participants' hometowns, it can be said that seasonal work comes to the fore in the profession of mothers in the self-employment category. It is thought that the challenging living conditions brought by seasonal work negatively affect the communication between the mother and child. In the "Family Relationships" factor, a significant difference was found between those whose father's occupation is "Self-Employment" and those whose father's occupation is "Retired". It can be said that seasonal work, daily construction work, portage, and bazaar work come into prominence in the fathers' occupation in the self-employment category. Therefore, it is thought that the irregular and stressful living conditions that arise in the father's occupation negatively affect the communication between the father and child.

In general terms, it is seen that the relationship between the factor of "Familial Relations" and the factor of "Individual Freedoms" is at a moderate level and the level of intra-family communication of Generation Z with their parents affects the attitudes of the parents towards the child's individual freedoms. In terms of familial relations, it was observed that most of the participants' communication with their parents is positively strong. The parents' sacrifices towards their children are reciprocated by them. Children don't isolate themselves from their parents and they apply to them for solving their problems. This situation positively affects the communication between parents and children. Patriarchal family rules are thought to have an impact on the communication problems of the few participants who stated to have problems in familial relations. It was determined that some of the young people think differently from their families about "adherence to traditions", which emerges as a separate theme under the factor of family relations. The reason is understood to be the fact that they are bored of such activities and feel lonely in such environments.

It is observed that most of the participants have problems with their families in terms of Generation Z parents putting pressure on their children to study and comparing their school success with that of others. Children's study time is considered inadequate by their parents and compared with others. It was determined that the participants whose choice of friends is approved by their family do not have problems with their parents, while those whose choice is not approved, have problems. It is seen that the participants' clothing preferences are mostly respected by their parents. Most of the participants stated that they were not subjected to pressure by their families on religious issues and their preferences on this matter were respected. Prayer was observed to be the most problematic issue for the participants experiencing problems in this regard.

Evaluating the results of the study, it was seen that the participants' communication with their families is positive. It was determined that the level of communication in familial relations has a positive effect on individual freedoms. When considered from this point of view, it can be said that individuals who don't have problems regarding individual freedoms will have stronger familial relationships with their parents. Hence, it is seen that communication levels in familial relations and individual freedoms factors have a dynamic structure that feeds each other.

Giriş

Teknolojinin hızlı gelişimiyle birlikte küreselleşen dünyada yaşanan önemli değişim ve dönüşümler toplumların yapısını daha dinamik hâle getirmiştir. Bu hareketliliğin etkisini sosyolojik, ekonomik, politik ve psikolojik alanların tümünde görmek mümkündür. Toplumların temel taşı olarak tabir edilen aile de bu değişimden en çok etkilenen kurumlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ailedeki bu hızlı değişim aile içi ilişkileri ve iletişimi önemli ölçüde etkilemektedir. Bu durum aile içerisinde çocuklarla ebeveynleri arasında iletişim problemlerine sebep olabilmektedir. Dünya çapındaki bu hızlı değişimin etki düzeyi toplumdan topluma farklı olsa da bu değişim tüm toplumları etkisi altına alarak kuşaklar arasındaki farkı belirginleştirmiştir. Ebeveynler sahip oldukları gelenek görenek gibi kültürel miraslarını sonraki kuşaklara bırakmak isterler. Ancak, kuşaklar arasındaki hızlı değişim bu aktarımı zorlaştırmaktadır (Kırık, 2013, s. 66).

Bu çalışmanın ana amacı; yaş aralığı itibariyle Z kuşağında yer alan bireylerin ebeveynleriyle olan iletişim düzeylerini belirlemektir. Çalışmada, nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu amaçla, konu ile ilgili nicel bir ölçüm aracı olan anket geliştirilmiş ve çalışmanın detayına inmek için ise nitel bir ölçüm aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Z Kuşağının ebeveynleriyle olan iletişim düzeylerini ve varsa iletişim problemlerini belirleyerek bu problemlere yönelik çözümler sunmak sağlıklı bir aile ve sağlıklı bir toplum için son derece önemlidir. Dolayısıyla çalışma konusu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi konuyla ilgili kurumların sosyal politikalar geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu yönüyle düşünöldüğünde çalışma aile sosyolojisi literatürüne katkı sunma potansiyeline sahiptir.

Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde, aile, aile yapısı ve kuşak kavramları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Ayrıca, Z kuşağının aile yapısı, Z kuşağının kişilik özellikleri ve kuşak çatışması bu bölümde incelenen diğer kavramlardır.

Aile

Bütün toplumlar için varlığın temel unsuru kabul edilen aile, sosyal bilimlerde üzerinde çalışılan önemli konulardan biri olmuştur. Aile evlilik bağıyla birbirine bağlanmış, ortak bir mekân ve geliri paylaşan iki ya da daha fazla bireyi içeren, çeşitli görev ve sorumlulukların üstlenildiği, duygusal bağların kurulduğu ve ait olduğu toplumun kültürünü kuşaktan kuşağa aktaran toplumsal bir birimdir (Güler ve Ulutak, 1992, s. 52). Literatürde aile kavramına birçok farklı tanım yapılmıştır. Ortak bir aile tanımında buluşamayan kuramcıların ailenin önemi konusunda hemfikir oldukları görölmektedir.

Ailenin Yapısal ve Kurumsal Dönüşümü

Sanayi devrimleriyle hız kazanan sosyo-ekonomik ve kültürel alanlardaki değişim ve dönüşüm, toplumun en küçük yapı birimi olarak tanımlanan aileyi de önemli ölçüde etkilemiştir. Bu değişim, toplumsallaşmanın bir biçimi olarak görev yapan aile kurumunun özellikle evlilik, geleneksellik, çocuk ve yaşlı bakımı, akrabalık ilişkileri, toplumsal cinsiyet rolleri gibi aileyi doğrudan ilgilendiren tüm alanlarını etkilemiş ve bu değerleri kökten sarsmıştır (Duman, 2021, s. 21). Gittins (2011) ve Bauman (2014) gibi sosyal bilim kuramcılarının da toplumun geleceği açısından endişe verici bulduğu aile kurumuna zarar veren birçok konunun günümüzde olağan şekilde gerçekteşiği görölmektedir. Özellikle kitle iletişim araçları bu olağanlığı daha da görünür kılarak süreçte başat rol oynamaktadır.

Ailede meydana gelen tüm bu değişim ve dönüşümler, kimi çevreler tarafından geri dönüşü olmayan bir sürecin başlangıcı olarak değerlendirilmekte ve geleneksel sosyal düzenin garantisi olarak görülen ailenin çöküşünün başladığı dile getirilmektedir. Öte taraftan bazı çevrelere göre ise “ailenin kş” tezi gerçek dışı olarak grlmekte ve yaşananlar ataerkil ailenin kendini kimlik temelli yeniden üretmesi şeklinde yorumlanmaktadır.

Kuşak

İnsanlar tarih boyunca hayatlarını idame ettirmek için birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşim hlinde olmuşlardır. Bu süreçte içinde buldukları topluma hem yn vermişler hem de oluşan toplumsal olaylardan etkilenmişlerdir. Tanık oldukları toplumsal olaylar insanların yaşam biçimlerini değiştirmiş ve yaşanan bu olaylara aynı dönemde yaşayan insanların benzer tepki verdikleri gözlenmiştir. Bu tespitten hareketle yapılan çalışmalar dhilinde kuşak kavramı ortaya çıkmıştır (Taş ve Kaçar, 2019, s. 646). Sosyolojik perspektiften bakıldığında kuşak, yaklaşık 25-30 yıllık yaş gruplarını oluşturan bireyler topluluğu olarak ifade edilmektedir. Bir başka tanıma göre ise kuşak; belirli bir zaman aralığında doğmuş, bu zaman aralığında gerçekleşen toplumsal olaylardan etkilenmiş ve bu etkileşime bağlı olarak benzer özelliklere ve dünya görüşüne sahip bireyler topluluğu olarak ifade edilebilir (Zemke, Raines ve Filipczak, 2013, s. 78).

Her kuşağın kendine özgü ortak karakteristik özellikleri, tutum ve davranışları, değer yargıları, güçlü ve zayıf yönleri bulunmakla birlikte, her bir kuşak üyesinin o kuşağın tüm özelliklerini taşıdığını söylemek doğru olmaz (Lower, 2008). Konu ile ilgili literatür incelendiğinde en çok kullanılan kuşak sınıflandırmasının; Sessiz Kuşak (Gelenekseller), Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı şeklinde yapıldığı grlmektedir.

Sessiz Kuşak: Gelenekseller (1925-1945)

Sessiz Kuşak 1925 ile 1945 yılları arasında dünyaya gelenleri kapsar. Literatürde savaş kuşağı olarak da geçmektedir. Bunun sebebi bu dönemin insanların tüm dünyayı etkileyen İkinici Dünya Savaşı’na tanıklık etmiş olmalarıdır. Bu dönem başta savaş sebebiyle milyonlarca insanın hayatını kaybettiği ya da yaşamak için başkasına muhtaç hâle geldiği felaket yılları olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine 1929-1939 yılları arasında tüm dünyayı ekonomik olarak etkileyen büyük buhran hadisesi, insanların yoksullukla ve kıtlıkla mücadele ettiği bir diğer olaydır (Yalçın, Sökmen ve Kulak, 2013, s. 140).

Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964)

İkinici Dünya Savaşı’ndan sonra tüm dünyada nüfus artışının çok hızlı olduğu yıllarda doğan bu nesil, “Bebek Patlaması Kuşağı” olarak isimlendirilmiştir. Literatürde Soğuk Savaş Kuşağı olarak da nitelendirilmektedir. Doğu-Batı kutuplaşmasının yarattığı ikili dünya içerisinde yaşanan olaylara tanıklık etmişlerdir. Bu dönem olumlu ekonomik gelişmelerle birlikte refahın yükseldiği bir dönemdir. Artan refah bu kuşağın düşünce yapısını ve yaşam şeklini de etkilediği için bebek patlaması kuşağı eğlenme ve harcama odaklı bir yaşam sürmüştür. Toplumsal alandaki mücadeleleri daha çok sosyal haklar konusunda olmuştur (Senbir, 2004).

X Kuşağı (1965-1979)

X Kuşağı terimi bugünkü anlamını 1991 yılında Kanadalı yazar Douglas Coupland ‘ın “Generation X: T Tales for an Accelerated Culture” kitabının yayınlanmasından sonra almış ve popülerlik kazanmaya başlamıştır. X Kuşağı Coupland’ın kitabında ebeveynlerinin aksine erken yaşta hayata atılmak zorunda kalan, eğitimi önemseyen, muhafazakr ve sosyal kişilikler olarak tanıtılmıştır (Tulgan, 1997).

Y Kuşığı (1980-2000)

Literatürde Y kuşığının hangi yılları kapsadığı konusunda araştırmacılar arasında farklı görüşler vardır. Bu görüşler incelendiğinde Y kuşığının sınırlarının 1977 ile 2001 yılları arasında değiştiği görülmektedir. Ancak genel olarak Y kuşığının birçok çalışmada 1980 ile 2000 yılları arasında kapsadığı belirtilmiştir. Y kuşığının en önemli özelliklerinden biri olayları sorgulayan bir yapılarının olmasıdır. Y kuşığının sahip olduğu teknolojik imkânlar onların araştırmacı kimliklerinin gelişmesine olanak sağlamıştır (Acılıoğlu, 2015, s. 34-46).

Z Kuşığı (2000-2020)

Literatürde Z kuşığı zaman aralığıyla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Latif ve Serbest'e (2014) göre, Z kuşığı 2000 yılı ve sonrasında doğanları kapsamaktadır. Benzer şekilde Altuntuğ da (2012) Z kuşığını 2000 yılı ve sonrasında doğanlar olarak tanımlamıştır. Feiertag ve Berge (2008) ise, Z kuşığını 1995 yılı ve sonrasında doğan bireyleri kapsadığını belirtmiş ve bu kuşığı dijital kuşak olarak tarif etmiştir. Literatürde Yeni Sessiz Kuşak, Kristal Kuşak, İnternet Kuşığı, Next Generation gibi tanımlamalarının da Z Nesli için kullanıldığı görülmektedir (Tandoğan, 2013, s. 26).

Gelişen teknoloji Z kuşığı bireylerinin bilgiye erişimini kolaylaştırarak çok küçük yaşlarda eğitime başlamalarını sağlamıştır. Bu sebeple Z kuşığının zihinsel gelişimi daha hızlı olmuştur. Diğer taraftan erken yaşlarda teknolojiyle iç içe olmak bu kuşığın üyelerinde bireyciliğin daha güçlü olmasına sebep olmuştur. Bundan hareketle Igel ve Urquat (2015, s. 16), bu neslin önceki nesillere göre özgüveni yüksek, daha akıllı, daha hızlı öğrenen, kendi kendini yönlendirebilen, özgür düşünüp bağımsız hareket edebilen bireyler olmalarına karşın, aşırı bireysel davranışlarının onları bir takım oyuncusu olmaktan alıkoyacağını ifade etmektedir.

Z Kuşığının Aile Yapısı

Z kuşığının ebeveynleri incelendiğinde, çoğunluğu X kuşığından olmak üzere bebek patlaması ve Y kuşığından da oldukları görülmektedir. Çoğunluğu çalışan annelere sahip ve geleneksel değerlere bağlı çekirdek ailelerin çocuklarıdır (Rothman, 2016). Z kuşığının X kuşığından olan ebeveynleri çocuklarını yetiştirirken iyi olduğuna inandıkları şeyin peşinden gitmeleri gerektiğini öğretme çabası içerisindeyler. Bu da Z kuşığının rekabet odaklı davranış göstermelerini tetiklemiştir (Stein, 2007).

Z Kuşığının Kişilik Özellikleri

Teknolojinin içine doğan Z kuşığı, teknolojik aletleri oldukça iyi kullanabilmektedir. Bu durum onlarda duyu organları, beyin ve kasların uyumlu çalışması sonucu ortaya çıkan psiko-motor becerilerin gelişmesini sağlamıştır. Böylece Z kuşığının çoklu dikkat becerileri gelişmiş ve aynı anda birçok konu üzerinde düşünüp karar verebilen bir duruma gelmişlerdir (Ünlü ve Çiçek, 2019, s. 449). İletişim, okuma, sosyalleşme de dâhil olmak üzere birçok işini çevrimiçi olarak yürüten Z kuşığı bireyleri fiziksel aktivitelerden uzak yaşamaktadırlar. Bu da onlarda üşengeç davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. (İnce, 2018, s. 107).

Z Nesli ve Kuşak Çatışması

Günümüzde aile kurumunun dinamiklerinde meydana gelen değişim ve dönüşüm aile bireyleri arasındaki ilişkileri önemli ölçüde etkilemiştir. Aile üyeleri arasında görülen kuşak farklılıkları aile içi iletişimde sorunlara neden olmaktadır. Son yıllarda bu konuyla ilgili yapılan araştırmalarda ebeveynlerle çocuklar arasında kırılğan bir ilişkinin olduğu, ev içindeki birlikteliğin fiziki olmaktan öteye gitmediği görülmektedir. Duygusal anlamda ortak bir paydada buluşamayan ve çeşitli iletişim sorunlarının yaşandığı aile ortamları oldukça fazladır.

Kuşak çatışması olarak nitelendirilen bu durumun ilerde aile içi ilişkilerde çok ciddi sorunlara yol açacağı yine aynı çalışmalarda dile getirilmektedir.

Eski kuşakla yeni kuşak arasındaki uyumsuzluk insanlık tarihi boyunca süregelen bir olgudur. Ancak günümüzde yaşanan kuşak çatışması tarihin hiçbir döneminde bu kadar önemli olmamiş ve aile içi ilişkileri bu denli etkilememiştir. Bunun sebebi dünyamızın son yüz elli yılda yaşadığı hızlı değişimdir. Yaşanan bilimsel ve teknolojik devrimler aile yeleri arasında duygu ve düşünce farklılıklarına, bu farklılıklar da aile içinde çatışmalara neden olmuştur (Duman, 2021, s. 25). Kuşaklar arası çatışma; konuşma tarzı, içeriği, moda, giyim-kuşam gibi davranışlarla ilgili durumlarla olabildiği gibi dünya görüşü, siyasi görüş, yaşam felsefesi ve dinî inançlar gibi konularla da ortaya çıkabilmektedir (Tezcan, 1981, s. 119).

Araştırmanın Yöntemi

Bu alışmada; Adıyaman Üniversitesi Kâhta Meslek Yüksekokulu'nda eğitim gören ve yaş aralığı itibariyle Z kuşağında yer alan bireylerin ebeveynleriyle olan iletişim düzeylerinin belirlenmesi araştırma konusu olarak belirlenmiştir. Araştırma konusu çerçevesinde "Z kuşağı bireylerinin ebeveynleri ile olan iletişim düzeyleri nedir?" sorusu araştırmanın problemi olarak belirlenmiştir. Bu problem cümlesi çerçevesinde, araştırmanın soruları aşağıda sıralanmiştir.

1- İletişim düzeyi faktörlerinden (ailevi ilişkiler, okul ve arkadaş çevresi ve bireysel özgürlükler) hangileri daha yüksek seviyededir? Bu faktörlerden hangileri demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir?

2- İletişim düzeyi faktörlerinin (ailevi ilişkiler, okul ve arkadaş çevresi ve bireysel özgürlükler) aralarında bir ilişki var mıdır?

3- Z kuşağı bireylerinin ebeveynleriyle olan iletişim sorunları (ailevi ilişkiler, okul ve arkadaş çevresi ve bireysel özgürlükler) nelerdir?

Çalışmada oluşturulan araştırma soruları doğrultusunda hazırlanan anketin uygulanabilmesi için Gaziantep Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 21.07.2022 tarih ve 211463 sayılı Etik Kurul İzin Belgesi alınmiştir. Ayrıca, anketin uygulanacağı Adıyaman Üniversitesi Kâhta Meslek Yüksekokulu'ndan 15.08.2022 tarih ve 71499 sayılı yazı ile izin alınmiştir. Z kuşağının ebeveynleriyle olan iletişim düzeyini ve iletişim sorunlarını belirlemek amacıyla nitel ve nicel veri toplama araçlarından faydalanılmıştır. Dolayısıyla araştırma verileri karma yöntem kullanılarak elde edilmiştir. Karma yöntem, "araştırmacının tek bir çalışma ya da araştırma programında hem nitel hem de nicel yaklaşımlar kullanarak verileri topladığı, analiz ettiği, bulguları bütünleştirdiği ve çıkarımda bulunduğu araştırma" şeklinde tanımlanmaktadır (Tashakkori ve Creswell, 2007, s. 4). Bu çalışmada, karma yöntem çalışmalarında yaygın olarak kullanılan "Sıralı Nicel-Nitel Teknik" kullanılmıştır (Baki ve Gökçek, 2012, s. 7; Kemper, Stringfield, ve Teddlie, 2003).

Adıyaman Üniversitesi Kâhta Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2021-2022 eğitim ğretim yılında okula devam eden 450 ğrenci bulunmaktadır. Bu ğrenciler arasından gönüllülük esasına göre 310 kişiye anket uygulanmiştir. Ankete katılım gösterenler arasında Z kuşağında olmayan ve anketi eksik dolduran öğrencilerin anketleri araştırmaya dâhil edilmemiş ve 267 anket çalışma için kabul edilmiştir.

Nicel veriler oluşturulan anket ile toplandıktan sonra nitel verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmiştir. Bu kapsamda Adıyaman Üniversitesi Kâhta Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2022-2023 eğitim ğretim yılında öğrenim gören öğrencilerden 7 kadın, 7 erkek ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ulaşmada "Kartopu rneklem Tekniği" kullanılmıştır.

Bu çalışmada ilk olarak nicel veri toplama araçlarından olan anket kullanılarak veriler toplanmıştır. Bunun için, Hoffman, Marquis, Poston, Summers ve Turnbull (2006) ve Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2017) tarafından uygulanan anketlerden ve Duman (2021) tarafından yapılan nitel araştırmadan faydalanılarak bir anket (Ek-1) geliştirilmiştir (Hoffman vd., 2006; Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017; Duman, 2021). 5’li Likert leği ’ne göre hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tanımlayıcı istatistiklere ilişkin 9 genel ifade, ikinci bölümde ise ‘‘Aile İçi İletişim leğini’’ oluşturan 24 yargı ifadesi kullanılmıştır. 5’li Likert leğinin kullanıldığı anket ifadeleri ‘‘Kesinlikle Katılmıyorum’’, ‘‘Katılmıyorum’’, ‘‘Kararsızım’’, ‘‘Katılıyorum’’ ve ‘‘Kesinlikle Katılıyorum’’ şeklinde ve sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5 olarak derecelendirilmiştir.

Örneklem seçiminde kolayda örneklem yöntemine başvurulmuştur. Bu tekniğin en belirgin özelliği ankete cevap veren herkesin örneğe dâhil edilmesidir (Altunışık vd., 2007, s. 132). Araştırmanın ana kütlesinden hareketle örneklem sayısının en az 201 olması gerektiği hesaplanmıştır. Çalışmada, anket uygulanacak örneklem sayısının belirlenmesinde aşağıdaki formülden yararlanılmıştır (Salant ve Dillman, 1994).

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N - 1) + t^2pq} \quad (1)$$

Bu formülde;

N: ana kütle büyüklüğünü,

p: olayın gerçekleşme olasılığını (p= 0,5),

q: olayın gerçekleşmeme olasılığını (q= 0,5),

t: güven aralığını (% 95),

d: hata payını (0,05) göstermektedir.

Çalışmada uygulanan 267 anket ile en az 201 olarak belirlenen örneklem sayısının oldukça üzerinde bir sayıya ulaşılmıştır. Bu durum çalışmada kullanılan nicel verilerin uygun örneklem sayısı ile yapıldığının göstergesidir. Daha sonra araştırma sorularının açıklanması amacıyla ankette yer alan ‘‘Ailevi İlişkiler’’, ‘‘Okul ve Arkadaş evresi’’ ve ‘‘Bireysel zgrlkler’’ faktörlerini ölçen yargı ifadelerinden hareketle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler elde edilmiştir. Yedisi kadın yedisi erkek olmak üzere toplam 14 kişiyle görüşme yapılmış ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Nicel Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde genel olarak kullanılan istatistiki hipotez testleri parametrik testler ve parametrik olmayan testler olmak üzere iki şekilde sınıflandırılır. Parametrik testler; belirli bir hipotetik evren dağılımına ve bu dağılımı belirleyen ortalama, standart sapma gibi parametrelere dayalı algoritmalar içeren esnek olmayan yöntem ve tekniklerin ortak adıdır. Parametrik testler arasında t-testi, F-testi, ANOVA, one-way ANOVA, korelasyon analizi, regresyon analizi ve diğer ileri seviyedeki analiz tekniklerinin birçoğu sayılabilir. Çalışmada anket yöntemi kullanılarak elde edilen veriler öncelikle normallik analizine, sonrasında faktör analizi ve güvenirlik analizine tabi tutulmuştur.

Normallik Analizi

Betimsel istatistiksel yöntemler verilerin dağılımlarının, çarpıklık katsayıları, basıklık katsayıları, mod, aritmetik ortalama ve medyan gibi istatistikler üzerinden incelenmesi şeklinde açıklanabilir (Abbott, 2011). Verileri normal dağılım olarak değerlendirebilmek için normallik analizi sonucunda; aritmetik ortalama, mod ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde ve 0'a yakın olması gerekmektedir. Ayrıca, çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendi standart hatalarına bölünmesi ile hesaplanan çarpıklık ve basıklık indekslerinin ± 2 sınırları içinde 0'a yakın olması normal dağılım şeklinde ifade edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda ankette yer alan bir yargı ifadesi dışında tüm yargı ifadelerinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Normallik sınırları dışındaki değerlerin bertaraf edilmesinde farklı yöntemler bulunmakla beraber (Tabachnick ve Fidell, 2015) bu araştırmada normal dağılım göstermeyen yargı ifadesi veri setinden çıkarılmıştır. Bu kapsamda "Aile İçi İletişim Ölçeği"nde bulunan sekizinci yargı ifadesi analizlere dâhil edilmemiştir.

Faktör Analizi

Literatürden faydalanılarak oluşturulan anket formu ile elde edilen veriler faktör analizine tabi tutulmuştur. SPSS 22 yazılım programının kullanıldığı faktör analizinde anketteki yargı ifadelerinin üç faktörde toplandığı görülmüştür. Faktör yük değeri 0,50'nin altında kalan ifadelerin araştırmadan çıkarılması gerekmektedir (Hair vd., 2010, s. 95-104). Buna göre anketteki yargı ifadelerinden dört tanesinin (11, 20, 21 ve 23) faktör yükleri 0,50'den küçük olduğundan çalışmadan çıkarılmıştır.

Tablo 1'de gösterilen faktör analizi sonuçları, faktör yükleri 0,50'den küçük olan yargı ifadelerinin analizden çıkarıldıktan sonra kalan 19 yargı ifadesinin üç faktör altında toplandığı görülmüştür. Yapılan faktör analizinin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) örneklem yeterliliği testinin 0,6'nın üzerinde olması (0,872) ile yeterli olarak nitelendirildiği görülmektedir (Hair vd., 2010, s. 95-104). Bartlett testinin anlamlı olduğu ($p < 0,05$) ve Faktör Analizi ile açıklanan varyansın % 50,24 olarak gerçekleştiği görülmüştür.

Tablo 1: Aile İçi İletişim Ölçeğindeki Yargı İfadelerinin Faktör Yükleri

Faktör 1 (Ailevi İlişkiler)		Faktör 2 (Okul ve Arkadaş Çevresi)		Faktör 3 (Bireysel Özgürlükler)	
Yargı İfadesi No	Faktör Yük Değeri	Yargı İfadesi No	Faktör Yük Değeri	Yargı İfadesi No	Faktör Yük Değeri
1	0,675	4	0,672	9	0,764
2	0,677	5	0,614	10	0,611
3	0,583	6	0,794	22	0,626
12	0,771	7	0,613		
13	0,809				
14	0,702				
15	0,689				
16	0,641				
17	0,733				
18	0,739				
19	0,678				
24	0,527				
Açıklanan Varyans (%)	33,078		10,084		7,075
Toplam Açıklanan Varyans (%)					50,237

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0,872
Bartlett's Test of Sphericity (Sig.)	0,000

Güvenirlik Analizi

Bir ölçeğin güvenirliği Cronbach Alpha katsayısıyla tespit edilmektedir. Hesaplanan bu katsayı için genel kabul en az 0,70 olmasıdır (Ercan ve Kan, 2004, s. 213).

Tablo 2’de gösterildiği gibi SPSS paket programı aracılığıyla yapılan güvenirlik analizleri sonucunda, ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,805 olarak tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuç 0,70’ten büyük olduğu için ölçeğin güvenirliği sağlanmıştır.

Tablo 2: Aile İçi İletişim leği Güvenirlik Katsayısı

Güvenirlik	
Cronbach's Alpha	Yargı İfadesi Sayısı
0,805	19

Yukarıdaki analizlerden sonra araştırma verileri, araştırmanın soruları göz önünde bulundurularak betimsel istatistik, bağımsız gruplar arası t testi ve ANOVA, One-Way ANOVA testi ve korelasyon analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada kullanılan istatistik teknikleri şu şekilde açıklanabilir (Altunışık vd., 2007, s. 170, 203)

Nitel Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Nitel verilerin elde edilmesinde katılımcılara kartopu örneklem yöntemi ile ulaşılmıştır. Ulaşılan 14 katılımcıya yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinde genellikle veriler önceden belirlenmiş konulara göre ayrıştırılır, sonrasında bu veriler özetlenir ve araştırmacının birikimi ile yorumlanır (Baltacı, 2019, s. 379).

Bulgular

Bu bölümde ‘‘Betimsel İstatistiki Bulgular’’ ve ‘‘Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular’’ başlıkları altında araştırmaya ilişkin bulgular yer almaktadır.

Betimsel İstatistiki Bulgular

Araştırmadan elde edilen verilere göre katılımcıların memleketleri incelendiğinde çoğunluğunun Adıyaman ilinden olduğu grlmektedir. Sonrasında sırasıyla şanlıurfa ve Gaziantep gelmektedir. Katılımcıların %52’sinin anketin uygulandığı ilden olduğu ve kalanların büyük çoğunluğunun da komşu illerden olduğu grlmektedir. Bu durum araştırma evreninin benzer kültüre sahip bireylerden olduğunu göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen verilere göre katılımcıların yaşları incelendiğinde %36 (n:92) ile 22 yaşın çoğunlukta olduğu grlmektedir. Katılımcıların yaş ortalamasının 20,8 olduğu belirlenmiştir. Bu durum katılımcıların büyük kısmının Z kuşağının ilk temsilcileri olduğunun göstergesidir.

Tablo 3: Katılımcıların Cinsiyeti

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Oran (%)
Kadın	129	48,3
Erkek	138	51,7
Toplam	267	100

Katılımcıların cinsiyetleri incelendiğinde (Tablo 3) erkeklerin %51,7 (n:138), kadınların %48,3 (n:129) ile oransal olarak birbirine yakın olduğu grlmektedir.

Anne eğitim durumu incelendiğinde, büyük çoğunluğunun okuma yazma bilmeyen ve ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite mezunlarının çok düşük bir oranda kaldığı görülmektedir. Genel anlamda incelendiğinde annelerin eğitim düzeyinin düşük olduğu söylenebilir.

Baba eğitim durumu incelendiğinde %36'sının (n:97) ilkökul, %27'sinin (n:73) ortaokul ve %23'ünün (n:61) lise mezunu olduğu görülmektedir. Okuma yazma bilmeyen babaların oranının okuma yazma bilmeyen annelerin oranına göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Anne mesleğine ilişkin bulgular incelendiğinde annelerin %95,1 (n:254) gibi yüksek bir oranda ev hanımı olduğu belirlenmiştir. Bu durum annelerin çoğunun iş hayatında olmadığını göstermektedir.

Baba mesleğine ilişkin veriler incelendiğinde en fazla serbest meslek (%33,7) sonrasında ise esnaf (%21,7) gelmektedir. Bulgulara göre memur oranının (%10,0) oldukça düşük seviyede olduğu gözle çarpılmaktadır.

Katılımcıların kardeş sayısına ilişkin veriler incelendiğinde az çocuklu ailelerin oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Buna karşın katılımcıların büyük bir kısmının üç ve üzeri kardeş sayısına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların kardeş sayısının ortalaması 4,9 olarak belirlenmiştir. Bu durum katılımcıların aile içi sosyal iletişim ortamlarının varlığını göstermektedir.

Katılımcıların anne yaşı incelendiğinde yarısının yaşının 40-50 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Anne yaşının ortalamasının 47,5 olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların baba yaşına ilişkin veriler incelendiğinde yarısından fazlasının 45-55 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Baba yaşının ortalaması 51,7 olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde "Aile İçi İletişim Anketi" ile elde edilen verilerin araştırma soruları kapsamında SPSS 22 analiz programı vasıtasıyla analiz edilerek yorumlanmasına yer verilmiştir.

İletişim Düzeyi Faktörlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu "İletişim düzeyi faktörlerinden (ailevi ilişkiler, okul ve arkadaş çevresi ve bireysel özgürlükler) hangileri daha yüksek seviyededir? Bu faktörlerden hangileri demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan istatistiksel analizler ve bulgular aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 4: Cinsiyete göre İletişim Faktörlerinin Bağımsız T Testi Sonuçları

İletişim Faktörleri	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p																												
Ailevi İlişkiler	Kadın	129	3,9593	0,60175	2,028	254,230	0,044																												
	Erkek	138	3,7850	0,79471				Okul ve Arkadaş Çevresi	Kadın	129	3,3295	0,93749	1,834	265,000	0,068	Erkek	138	3,1087	1,02387	Bireysel Özgürlükler	Kadın	129	3,7416	0,89679	3,044	265	0,003	Erkek	138	3,3720	1,07245	Genel İletişim Düzeyi	Kadın	129	3,6768
Okul ve Arkadaş Çevresi	Kadın	129	3,3295	0,93749	1,834	265,000	0,068																												
	Erkek	138	3,1087	1,02387				Bireysel Özgürlükler	Kadın	129	3,7416	0,89679	3,044	265	0,003	Erkek	138	3,3720	1,07245	Genel İletişim Düzeyi	Kadın	129	3,6768	0,57013	3,374	265	0,001								
Bireysel Özgürlükler	Kadın	129	3,7416	0,89679	3,044	265	0,003																												
	Erkek	138	3,3720	1,07245				Genel İletişim Düzeyi	Kadın	129	3,6768	0,57013	3,374	265	0,001																				
Genel İletişim Düzeyi	Kadın	129	3,6768	0,57013	3,374	265	0,001																												

Erkek 138 3,4219 0,65736

“Aile İçi İletişim Ölçeği” ile toplanan verilerin analizi neticesinde ortaya çıkan genel iletişim düzeyi ve oluşturulan alt iletişim faktörlerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla “Genel İletişim Düzeyi” ve alt faktörleri olan “Ailevi İlişkiler”, “Okul ve Arkadaş evresi” ve “Bireysel zgrlkler” faktörlerine ilişkin bağımsız gruplar arası t Testi analizleri yapılmıştır.

Bağımsız gruplar arası t Testi sonuçlarının yer aldığı Tablo 4 incelendiğinde “Ailevi İlişkiler” alt faktörü, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=2,028$; $p<0,05$). Bu durum, kadınların “Ailevi İlişkiler” faktöründe erkeklere göre ebeveynleriyle daha yüksek bir iletişim düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Nitekim, kadınların ebeveynleriyle olan iletişim düzeylerinin ortalaması 3,96 iken, erkeklerin ortalaması 3,79’dur.

Tablo 4’e göre “Okul ve Arkadaş evresi” alt faktörünün cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t=1,834$; $p>0,05$). Dolayısıyla “Okul ve Arkadaş evresi” faktöründe kadınlar ile erkeklerin ebeveynleriyle olan iletişim düzeyleri arasında bir fark yoktur.

Tablo 4’ten anlaşılabileceği gibi “Bireysel zgrlkler” alt faktörü cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=3,044$; $p<0,05$). Bu faktörde kadınların ebeveynleriyle olan iletişim düzeylerinin ortalaması 3,74 iken erkeklerin ortalaması 3,37’dir. “Bireysel zgrlkler” faktöründe kadınların ebeveynleriyle olan iletişim düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu grlmektedir.

“Genel İletişim Düzeyi” ana faktörü cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($t=3,374$; $p<0,05$). Kadınların ebeveynleriyle olan genel iletişim düzeyi ortalama 3,68 iken, erkeklerin ortalaması 3,42’dir. Genel olarak değerlendirildiğinde araştırmaya katılan kadınların ebeveynleriyle olan iletişim düzeyleri erkeklere göre daha güçlüdür.

Tablo 5: Anne Mesleğine göre Ailevi İlişkiler Faktörü Anova Testi Sonuçları

Faktör	Anne Mesleği	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Ailevi İlişkiler	Ev Hanımı	253	3,8890	0,68915	5,095	0,000
	Esnaf	2	4,0833	0,82496		
	Memur	3	4,0556	0,17347		
	İşçi	3	4,0556	0,84300		
	Emekli	3	3,6389	0,69389		
	Serbest Meslek	3	1,9167	0,22048		

“Aile İçi İletişim Ölçeği” ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan genel iletişim düzeyi ve oluşturulan alt iletişim faktörlerinin katılımcıların anne mesleğine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla “Genel İletişim Düzeyi” ve alt faktörleri olan “Ailevi İlişkiler”, “Okul ve Arkadaş evresi” ve “Bireysel zgrlkler” faktörlerinin analizleri ANOVA testi ile yapılmıştır.

Tablo 6’da “Ailevi İlişkiler” faktörüne ilişkin ANOVA testi analizi yer almaktadır. Buna göre “Ailevi İlişkiler” faktörü katılımcıların anne mesleğine göre istatistiki olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($p<0,05$). Bu durumda, karşılaştırma yapılan gruplar arasında farklılığa sebep olan alt grubun hangisi veya hangileri olduğunu belirlemek için One-Way ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 6: Anne mesleğine göre Ailevi İlişkiler Faktörü One-Way ANOVA Testi Sonuçları

Faktör	Anne Mesleği	Anne Mesleği	p
Ailevi İlişkiler	Serbest Meslek	Ev Hanımı	0,000
		Esnaf	0,009
		Memur	0,003
		İşçi	0,003
		Emekli	0,034

Tablo 6’da “Ailevi İlişkiler” faktörüne ilişkin One-Way ANOVA testi analiz sonuçları yer almaktadır. Buna göre “Ailevi İlişkiler” faktöründe katılımcıların anne mesleği; “Serbest Meslek” olanlar ile “Ev Hanımı” olanlar arasında, “Serbest Meslek” olanlar ile “Esnaf” olanlar arasında, “Serbest Meslek” olanlar ile “Memur” olanlar arasında, “Serbest Meslek” olanlar ile “İşçi” olanlar arasında ve “Serbest Meslek” olanlar ile “Emekli” olanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

“Ailevi İlişkiler” faktöründe anne mesleğinin katılımcıların iletişim düzeyi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Anne mesleği “Ev Hanımı” olanlar 3,89, “Esnaf” olanlar 4,08, “Memur” olanlar 4,06, “İşçi” olanlar 4,05, “Emekli” olanlar 3,64 ve “Serbest Meslek” olanlar 1,92 iletişim düzeyine sahiptir. Anne mesleği “Serbest Meslek” olanların diğer mesleklere göre oldukça düşük iletişim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların memleketleri göz önüne alındığında serbest meslek faaliyetinin çoğunlukla mevsimlik işçilik olduğu bilinmektedir. Anne, mevsimlik işçi olarak çalışmaya gittiği yere genellikle çocuğunu götürmemektedir. Götürse bile, zorlu çalışma koşulları altında çocuğuna yeterli zaman ayıramamaktadır. Bu durumun da anne-çocuk iletişimini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 7: Baba Mesleğine göre Ailevi İlişkiler Faktörü ANOVA Testi Sonuçları

Faktör	Baba Mesleği	N	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Ailevi İlişkiler	Esnaf	58	3,9971	0,57776	3,084	0,010
	Memur	27	3,9630	0,76143		
	İşçi	39	3,9594	0,74139		
	Emekli	32	4,1146	0,57023		
	Serbest Meslek	90	3,6759	0,72330		
	İşsiz	21	3,6825	0,88726		

“Aile İçi İletişim Ölçeği” ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan genel iletişim düzeyi ve oluşturulan alt iletişim faktörlerinin katılımcıların baba mesleğine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla “Genel İletişim Düzeyi” ve alt faktörleri olan “Ailevi İlişkiler”, “Okul ve Arkadaş Çevresi” ve “Bireysel Özgürlükler” faktörlerinin analizleri ANOVA testi ile yapılmıştır.

Tablo 7’de “Ailevi İlişkiler” faktörüne ilişkin ANOVA testi analizi yer almaktadır. Buna göre “Ailevi İlişkiler” faktörü katılımcıların baba mesleğine göre istatistiki olarak anlamlı bir fark göstermektedir ($p<0,05$). Bu durumda, karşılaştırma yapılan gruplar arasında farklılığa sebep olan alt grubun hangisi veya hangileri olduğunu belirlemek için One-Way ANOVA testi yapılmıştır.

Tablo 8: Baba Mesleğine göre Ailevi İlişkiler Faktörü One-Way ANOVA Testi Sonuçları

Faktör	Baba Mesleği	Baba Mesleği	p
Ailevi İlişkiler	Serbest Meslek	Esnaf	0,092
		Memur	0,547
		İşçi	0,378
		Emekli	0,027
		İşsiz	1,000

Tablo 8’de ‘‘Ailevi İlişkiler’’ faktörüne ilişkin One-Way ANOVA testi analiz sonuçları yer almaktadır. Buna göre ‘‘Ailevi İlişkiler’’ faktöründe katılımcıların baba mesleği; ‘‘Serbest Meslek’’ olanlar ile ‘‘Emekli’’ olanlar arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$).

Bu durum düzensiz bir meslek olan ‘‘Serbest Meslek’’ ile daha düzenli bir yaşam standardı olan ‘‘Emekli’’ arasındaki farkı yansıtılmaktadır. Zira, baba mesleği ‘‘Serbest Meslek’’ olan katılımcıların iletişim düzeyi 3,68 iken baba mesleği ‘‘Emekli’’ olan katılımcıların iletişim düzeyi 4,11’dir.

İletişim Düzeyi Faktörleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu ‘‘İletişim düzeyi faktörlerinin (ailevi ilişkiler, okul ve arkadaş çevresi ve bireysel özgürlükler) arasında bir ilişki var mıdır?’’ şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda genel iletişim düzeyi alt faktörlerinden ‘‘Ailevi İlişkiler’’, ‘‘Okul ve Arkadaş evresi’’ ve ‘‘Bireysel zgrlkler’’ faktörleri arasındaki ilişki korelasyon analizi ile belirlenmiştir.

Tablo 9: İletişim Düzeyi Faktörleri Arasındaki Korelasyon

İlişkili Faktörler	N	Pearson Korelasyon	Sig.
Ailevi İlişkiler-Okul ve Arkadaş evresi	267	0,172*	0,005
Ailevi İlişkiler- Bireysel zgrlkler	267	0,341*	0,000
Okul ve Arkadaş evresi- Bireysel zgrlkler	267	0,166*	0,007

* Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 9’da gösterildiği gibi ‘‘Ailevi İlişkiler’’ faktörü ile ‘‘Okul ve Arkadaş evresi’’ faktörü arasında zayıf düzeyde (0.17) pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu grlmektedir. Ayrıca, ‘‘Ailevi İlişkiler’’ faktörü ile ‘‘Bireysel zgrlkler’’ faktörü arasında orta düzeyde (0,34) pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu belirlenmiştir. Korelasyon analizinde ortaya çıkan bir diğer durum ise; ‘‘Okul ve Arkadaş evresi’’ faktörü ile ‘‘Bireysel zgrlkler’’ faktörü arasında zayıf düzede (0.17) pozitif yönlü bir ilişkinin bulunmasıdır.

Genel olarak değerlendirildiğinde ‘‘Ailevi İlişkiler’’ faktörü ile ‘‘Bireysel zgrlkler’’ faktörü arasındaki ilişkinin orta düzeyde olduğu ve Z kuşağının ebeveynleriyle olan aile içi iletişim düzeyinin, anne ve babanın ocuk üzerindeki bireysel özgürlükler konusundaki tutumlarını etkilediği grlmektedir.

Z Kuşağı Bireylerinin Ebeveynleriyle İletişim Sorunlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın nc sorusu ‘‘Z kuşağı bireylerinin ebeveynleriyle olan iletişim sorunları (ailevi ilişkiler, okul ve arkadaş çevresi ve bireysel özgürlükler) nelerdir?’’ şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın nc sorusunda nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle veriler elde edilmiş ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır.

Tablo 10: Nitel Analize İlişkin Demografik zellikler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Memleket	Kod	Cinsiyet	Yaş	Memleket
K1	Kadın	20	Gaziantep	E1	Erkek	20	Adıyaman
K2	Kadın	18	Kahramanmaraş	E2	Erkek	21	Adıyaman
K3	Kadın	19	Diyarbakır	E3	Erkek	21	Malatya
K4	Kadın	21	Mardin	E4	Erkek	18	Gaziantep
K5	Kadın	22	şanlıurfa	E5	Erkek	21	Adıyaman
K6	Kadın	20	şanlıurfa	E6	Erkek	20	Elazığ
K7	Kadın	22	Adıyaman	E7	Erkek	22	Malatya

Nitel araştırma tekniği kullanılarak yapılan görüşmede yaşları 18-22 arasında değişen yedi erkek, yedi kadın olmak üzere toplam 14 katılımcıyla telefonla görüşülmüştür. Görüşmelerin ses kaydı alınmış ve sonrasında yazılı hâle getirilmiştir. Tablo 10'da belirtildiği gibi kadın katılımcılar “K” harfi ile, erkek katılımcılar ise “E” harfi ile kodlanmıştır.

Ailevi İlişkiler Faktörüne İlişkin Bulgular

Z kuşağının ebeveynleriyle olan “Ailevi İlişkiler” faktörüne ilişkin betimsel analiz bulguları aşağıda verilmiştir.

Ailevi ilişkiler başlığı altında katılımcıların düşünceleri sorulmuş ve bu konuda 12 katılımcı genel olarak olumlu görüş bildirirken 2 katılımcı olumsuz görüş bildirmiştir. Ailevi ilişkiler konusunda olumlu görüş bildiren bazı katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K7 (22): *Ailem ilkokuldan beri eğitimime çok önem verdi. Mesela bu bölüme gelmek benim fikrimdi. Onlar bana hiç baskı uygulamadılar. “İstediyin bölüme git sonuçta senin seveceğin bir mesleği yapman gerekiyor” dediler. Maddi manevi her zaman yanımda oldular. Sınav günlerimde sınav çıkışı beni anında ararlar. Bütün notlarımı bilirler. Böyle bir ailem olduğu için çok şanslıyım. Annemle babamla ayrı olarak arkadaş gibiyim. Yeri geldiğinde dost gibi konuşabiliriz. Onlardan hiçbir sır saklamam. Benim için aileden daha önemli hiçbir şey yok. Bir sorunum olunca ilk aileme giderim ailemin düşünceleri benim için çok önemli. Ailemizde birliktelik vardır. Mesela sofraya hep birlikte otururuz. Yemek yemesek de o sofraya oturmak zorundayız.*

E2 (21): *Ailem benim okul hayatımla yakından ilgilenir. Mesele beni dershaneye gönderdiler. Özel öğretmen tuttular. Şimdi ise sınav notlarımla yakından ilgileniyorlar. Onlar beni harita bölümüne yönlendirdi. İş imkânı olduğunu düşündükleri için. Çünkü akrabalarımın harita kadastro işiyle uğraşanlar var. Ben de üniversiteyi bitirince bir iş bulacağıma inanıyorum. Başka bir bölüm okusaydım işsiz kalabilirdim. Ailem benim düşüncelerime önem verir. Bir konuda fikir alınacağı zaman en küçüğümüze dahi sorarlar. Yaş gözetmeksizin herkesi dinlerler. Sorunlarımı genellikle kendim çözmeye çalışırım. Çözemezsem aileme giderim. Onlar benim için ellerinden geleni yaparlar.*

Ailevi ilişkiler konusunda genel olarak olumlu görüş bildiren bazı katılımcılardan elde edilen veriler analiz edildiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır. Ebeveynlerin kendileri genel olarak okuyamadıklarından, çocuklarının okumaları için ellerinden geleni yaptıkları görülmektedir. Bu nedenle çocuklarının eğitim hayatını, onlarla iletişimi güçlü tutarak takip etmektedirler. Çocukları için yaptıkları eğitim planlamasının sonucunda, onların daha çok memur olmaları yönünde telkinlerde buldukları belirlenmiştir. Çocukların ebeveynleriyle çok özel konular dışında paylaşımlarının güçlü olduğu görülmektedir. Bu nedenle gençlerin, sorunlarının çözümünde ilk olarak ailelerini tercih ettikleri ve aileleriyle zaman geçirmekten hoşnut oldukları görülmektedir. Tüm bu sonuçlar, ailevi ilişkiler konusunda olumlu görüş bildiren katılımcıların aile içi iletişimlerinin güçlü olduğunun göstergesidir.

Ailevi ilişkiler konusunda olumsuz görüş bildiren 2 katılımcının ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K6 (20) *“Benim ailem benimle de okulumla da ilgilenmez. Tek sordukları soru, okuluna vardın mı, yurduna vardın mı?” şeklindedir. Okul ve derslerle ilgili hiçbir şey sormazlar. Belki bilmediklerindedir, bilselerdi sorarlardı. Ailemle ortak yaptığım hiçbir şey yok. Ailemle asla aram yok. Bu yüzden onlarla bir şey yapmak istemiyorum. Onlar cahil olduğu için beraber bir şey yapamıyoruz. Zaten annemle babam hiç anlaşamaz. Aile içi şiddet, aile içi hakaret ve daha birçok şey... Bir pikniğe gidelim ya da alışverişe gidelim gibi bir şey asla yok. Benim giyimimden, arkadaşlarımla bir kafede oturmamdan ya da gezmemden ailemin asla haberi yoktur. Ben neden saklamak zorunda kalıyorum ki? Benim ailem yanımda olsun ki ben onlara her şeyi söyleyeyim. Söyleyemiyorum, saklıyorum, saklamak zorundayım. Çünkü onlar benim yanımda değil. Fikirlerimi önemsemezler. “Sen kızsın” yapamazsın düşüncesi var onlarda. Yani sırf kız olduğum için fikirlerime saygı duymuyorlar. Erkek kardeşlerime daha fazla önem veriyorlar. Onlarla hiçbir şey paylaşmıyorum. Kendi sorunlarımı kendim çözüyorum. Bir sorunum olsa anlatsam beni haksız bulacaklarını biliyorum. O yüzden anlatma gereğinde bulunmuyorum.*

K4 (21) Ben aileme düşüncelerimi özgürce ifade edemiyorum maalesef. Bizim oralarda kız olduğum için düşüncelerimiz önemsenmez. Erkekler bu konuda çok daha rahat. Zaten ailem kızlar ile erkekler arasında ayırım yapıyorlar. Onlar özgürce konuşabiliyorlar. Ben niversite okuyorum yine de benim fikirlerime önem vermiyorlar. Ailem bu konuda geri kafalı. Kendilerinin tecrübeli olduklarını söyleyip, doğruyu biz biliriz diyorlar.

Ailevi ilişkiler konusunda olumsuz görüş bildiren 2 katılımcının ifadeleri analiz edildiğinde; her iki katılımcının da baskıcı, geleneksel, ataerkil aile yapısına sahip olduğu grlmektedir. Bu nedenle ailede, kadınlar ikinci plana itilerek ötekileştirilmiştir. Katılımcılar, sadece kadın oldukları için düşüncelerine önem verilmediğini ifade etmektedirler. Düşüncelerine önem verilmediği için aileleriyle güvenli bir iletişim kuramamaktadırlar. Bu durum, onların aileleriyle olan iletişimlerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Ailevi ilişkiler faktöründe genel durumdan ayrılan “geleneklere bağlılık” konusunda ebeveynleriyle aynı düşüncede olan 6 katılımcı, ebeveynleriyle zıt düşüncede olan 6 katılımcı ve ebeveynleriyle kısmen aynı düşüncede olan 2 katılımcı bulunmaktadır. Aynı fikirde olan bazı katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir.

E6 (20) Gelenek göreneklere ailem gibi önem veririm. Mesela benim annemin dayısı, babamın amcası var. Onlara da dayı, amca derim. Adamla aramda 60 yaş var. Ama benim öz dayım gibidir. Akrabalarımın bağları kuvvetlidir. Hepsini sevip sayarım. Onları ziyaret ederim.

E3 (21) Biz geniş bir aileyiz. Aile apartmanında oturuyoruz. Gelenek görenekleri büyüklerimizden görüyoruz ve uyguluyoruz. Bayram ziyaretleri olsun, düğünlere katılma olsun, akraba ziyaretleri olsun, bizim için önemlidir. Ben de bu tarz faaliyetleri seviyorum.

Geleneklere bağlılıkta ebeveynleriyle kısmen aynı düşüncede olan 2 katılımcının görüşleri aşağıdaki gibidir.

K7 (22) Elimden geldiğince geleneksel faaliyetlere katılmaya çalışıyorum çünkü biz de geleneklerimizi devam ettirmezsek bizden sonrakiler unutacak. Bu şekilde düşünüyorum. Ailem geleneklere değer verir unutmamak adına. Ailemin geleneklere uymam konusunda bazı şeyleri yapmak istemezsem de onlara ayak uyduruyorum.

E1 (20) Gelenekler konusunda çoğunlukla ailemlle birlikte hareket ediyorum diyebilirim. Konuya göre değişiyor aslında. Örneğin, düğünlere katılmayı sevmiyorum. Fakat ailem bir düğüne katılmamın gerekli olduğunu söylese de onları kırmıyorum. Onları zor durumda bırakmamak için istemesem de onlara uyum sağlıyorum.

Geleneklere bağlılık konusunda ebeveynleriyle tamamen ve kısmen aynı düşüncede olan katılımcıların görüşleri analiz edildiğinde: ailelerinin bu konudaki tutumlarını tamamen destekleyen katılımcıların, geniş aile yapısında oldukları veya akrabalık ilişkilerinin güçlü olduğu grlmektedir. Bu konuda ebeveynleriyle kısmen aynı düşüncede olan katılımcıların, ailelerine saygı duydukları ve onları kırmamak adına bu tür etkinliklere katıldıkları grlmektedir.

Geleneklere bağlılıkta ebeveynleriyle zıt düşüncede olan katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir.

K5 (22) Gelenek görenek konusunda ailemlle ayrışıyoruz. Onlar bu tarz konuları çok nemliyorlar, ama ben nemsemiyorum. Mesela onlar akraba ziyaretlerine giderler, ben gitmem. Bu tarz konular benim ilgimi çekmiyor. Onlar geçmişle bağlarını devam ettirmek istiyorlar. Ama ben onlar gibi düşünmüyorum. Bu yüzden ailemlle bu konuda fikir ayrılığı oluyor. Farklıyız yani.

E7 (22) Geleneklere bağlılık konusunda ailemden ayrı düşünüyorum. Onların gittiği yerlere gitmek istemiyorum. Mesela akraba ziyaretlerinden çok sıkılıyorum. Gittikleri yerlerdeki kişilerin çoğunu tanımıyorum. O tarz ortamlarda kendimi yalnız hissediyorum. Sevmiyorum. Sıkılıyorum.

Geleneklere bağlılıkta ebeveynleriyle zıt düşüncede olan katılımcıların görüşleri incelendiğinde; katılımcıların geleneksel faaliyetleri önemsiz gördükleri, bu tür etkinliklerden

sıkıldıkları ve bu tür faaliyetlerde kendilerini yalnız hissettikleri görülmektedir. Bu nedenle geleneklere bağlılık konusunda aileleriyle aynı fikirde olmadıkları görülmektedir.

Okul ve Arkadaş Çevresi Faktörüne İlişkin Bulgular

Z kuşağının “Okul ve Arkadaş Çevresi” faktörüne ilişkin betimsel analiz bulguları aşağıda verilmiştir.

Z kuşağı ebeveynlerinin çocuklarına ders çalışma konusunda baskı uygulama ve okul başarısının başkalarıyla kıyaslanması konusunda katılımcıların düşünceleri sorulmuş ve bu konuda 2 katılımcı genel olarak olumlu görüş bildirirken 12 katılımcı olumsuz görüş bildirmiştir. Okul ve ders başarısı konusunda olumlu görüş bildiren katılımcılardan birinin ifadesi aşağıda verilmiştir.

K7 (22) *Ailem ders çalışma konusunda bana baskı uygulamaz. Hatta tam tersi, ben biraz geç anlayan biriyim. Bu yüzden çok çalışırım. Onlar bana derse biraz ara ver der. Hayatım boyunca hep böyle oldu. Beni başkalarıyla kıyaslamazlar. Herkesin anlama şekli aynı değil. Mesela benim ikizim, bir şey okur ve ondan çok şey öğrenir. Ama benim okuduğum şeyin üstüne çok çalışmam gerekir. Yoksa anlamıyorum. Herkesin anlama kapasitesi aynı değil. Benim ailem bunun farkında ve ikizim dahil hiç kimseyle kıyaslamaz.*

Z kuşağı ebeveynlerinin çocuklarına ders çalışma konusunda baskı uygulama ve okul başarısının başkalarıyla kıyaslanması konusunda olumsuz görüş bildiren katılımcılardan bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir.

E4 (18) *Ailem ders çalışma konusunda sürekli baskı uyguluyor. Mesela, bir saat çalışıp bitirdiğim bir ders için “git bir saat daha çalış” gibi saçma bir baskı... Bunu lisedeyken daha da çok yapıyorlardı. Şimdi, biraz daha azaldı.*

E2 (21) *Sürekli beni ders çalışmam konusunda uyarıyorlar. “Telefonu bırak dersine bak” gibi cümleler. Bunlar lisede çok daha fazlaydı. Beni çevremde iyi bir bölümü kazanan birileri varsa onlarla karşılaştırırlar. O nasıl iyi bir bölümü kazanabiliyor, çalışsaydın sen de yapabilirdin, çalışmadığın için böyle oluyor.*

K6 (20) *Ailem sürekli bana alttan dersin olmasın, derslerine çalış, kafanı kaldırma, bir yerlerde boşa vakit geçirme, daha fazla ders alabiliyorsan al, çalış, çalış, çalış sürekli aynı... Okul başarıyı haddinden fazla beni başkalarıyla kıyaslarlar. Özellikle kuzenlerimle ve kardeşlerimle.*

K4 (21) *Her akşam arayıp ders çalışmamı söylüyorlar. Benim bölümüm iki yıllık. Okul bitince KPSS'ye girmemi istiyorlar. Bu yüzden çok ders çalışmam gerektiğini söylüyorlar. Hâlbuki ben eğitimimi dört yıla tamamlamak istiyorum. KPSS'ye girmek istemiyorum. Ama onlar bu konuda hep ısrar ediyorlar.*

Z kuşağı ebeveynlerinin çocuklarına ders çalışma konusunda baskı uygulama ve okul başarısının başkalarıyla kıyaslanması konusunda katılımcıların çoğunluğunun aileleriyle sorun yaşadığı görülmektedir. Bu sorunların başında ders çalışma süresi gelmektedir. Çocukların çalışması ebeveynleri tarafından daima yetersiz görülmekte ve başkalarıyla kıyaslanmaktadır.

Z kuşağı ebeveynlerinin çocuklarına arkadaş seçimi konusunda müdahale edip etmedikleri sorulmuş ve bu konuda 8 katılımcı olumlu görüş bildirirken 6 katılımcı olumsuz görüş bildirmiştir. Arkadaş seçimi konusunda olumlu görüş bildiren katılımcılardan bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K7 (22) *Ailem arkadaş seçimime karışmaz. Hatta samimi olduğum tüm arkadaşlarımı tanır. Ben bir arkadaşımın istemediğim bir davranışını görürsem, en yakın arkadaşım dahi olsa o kişiyi hayatımdan uzaklaştırırım. Benim böyle bir insan olduğumu bildikleri için arkadaş seçimime karışmazlar.*

K1 (20) *Ben arkadaşlarımı seçerken çok titiz davranıyorum. Yanlış insanlarla arkadaş olmayacağımı bilirler. Bugüne kadar yanlış seçimler yapmadım. Ailem benim bu özelliğimi biliyor. Çünkü bana bu konuda güveniyorlar. Bu yüzden arkadaş seçimime karışmıyorlar.*

Arkadaş seçimi konusunda olumsuz görüş bildiren katılımcılardan bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir.

E6 (20) *Ailem arkadaş seçimimde bana karışır. Benim esrar kullanan arkadaşlarım vardı. Çok baskı uyguladılar. Onlardan ayrıldım. şimdiki arkadaşlarım ise çok iyiler. Ben sigara içiyorum onlarda o bile yok. 20 yaşındayım ve onlarda uzaktayım. Ailem benim burada nereye gittiğimi bilmiyor. Haliyle zlyorlar ve merak ediyorlar. Her zaman kendime iyi arkadaş semem konusunda beni uyarıyorlar. Çünkü kötü arkadaş yüzünden başıma kötü bir Şey geleceğinden korkuyorlar.*

E3 (21) *zellikle annem, arkadaş tercihlerime çok karışıyor. Herkesle arkadaş olma. Herkese birden tanımadan bağlanma, samimi olma diyor. Gvenebileceğin kimselerle arkadaş ol diye uyarıyor. Arkadaşlarımı eve yemeğe çağırıp, onları tanımak istiyor.*

Z kuşağı ebeveynlerinin çocuklarına arkadaş seçimi konusunda müdahale edip etmedikleri ile ilgili elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu konuda katılımcıların önceki deneyimlerinin etkili olduğu grlmektedir. Arkadaş seçimi ailesi tarafından kabul gören katılımcıların ebeveynleriyle sorun yaşamadıkları, kabul görmeyenlerin ise sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

Bireysel zgrlkler Faktörüne İlişkin Bulgular

Z kuşağının “Bireysel zgrlkler” faktörüne ilişkin betimsel analiz bulguları aşağıda verilmiştir.

Z kuşağı ebeveynlerinin kıyafet tercihi konusundaki tutumları ile ilgili katılımcıların düşünceleri sorulmuş ve bu konuda 11 katılımcı ailesinin kıyafet tercihine karışmadığını ifade ederken, 3 katılımcı ise ailesinin kıyafet tercihine karıştığı yönünde görüş bildirmiştir. Kıyafet tercihi konusunda ailelerinin kendilerine karışmadığı yönünde görüş bildiren katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

K4 (21) *Ben zaten kültürümüze uygun giyiniyorum. O yüzden bu konuda ailemle sorun yaşamıyorum.*

E3 (21) *Ailem kıyafet tercihlerime karışmaz. Bence erkek çocuğu olduğum için.*

K7 (22) *Ailemle kıyafet seimim konusunda bir sorun yaşamıyorum. Onlar bana dinimize göre nasıl giyinmem gerektiğini anlattılar. Ben kapanmayı tercih ettim. Kesinlikle ailem bu konuda beni zorlamadı. Mesela, benim ablam açık. Ona da karışmıyorlar. Herkesin kendi seçimi, kendi hayatı...*

Kıyafet tercihi konusunda ailelerinin kendilerine karıştığı yönünde görüş bildiren katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

K6 (20) *Ailem benim başımı zorla kapattı. Kendi isteğimle kapanmadım. Başımı kapattım, daha sonra ferace giymem konusunda beni zorladılar. Kısa giyme, onu giyme, bunu giyme, gibi cmlerle sürekli beni uyarıyorlar. Sürekli bana baskı yapıyorlar.*

K1 (22) *Ben normalde tesettürlü biriyim. Yine de giydiğim kıyafetlere ailem karışır. Kıyafetlerimin dar olmamasını kısa olmamasını isterler.*

Z kuşağı ebeveynlerinin kıyafet tercihi konusundaki tutumları ile ilgili katılımcıların düşünceleri incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğu, ebeveynlerinin kıyafet tercihlerine karışmadığını ifade etmişlerdir. Erkek katılımcıların hiçbirinin bu konuda ailesiyle sorun yaşamadığı grlmştir. Sorun yaşayanların bu konuda ailesinden baskı gördükleri ve bir zorlamayla karşılaştıkları grlmektedir.

Z kuşağı ebeveynlerinin dinî konularda baskı uygulayıp uygulamadıklarıyla ilgili katılımcıların düşünceleri sorulmuş ve bu konuda 10 katılımcı ailesinin dinî konularda kendilerine karışmadığını ifade ederken, 4 katılımcı ise ailesinin dinî konularda kendilerine karıştığını ifade etmiştir. Din konularda ailelerinin kendilerine karışmadığı yönünde görüş bildiren katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

K3 (19) *Ailem dinine bağlı olduğu için beni yönlendirir. Dinen olması gerekenleri bana anlatır. Beni teşvik eder, fakat beni zorlamaz.*

K4 (21) *Ailemle dini konularda sorun yaşamıyorum. Namaz kılmama, Kuran okumama hiç karışmazlar. Zaten ailem fazla dindar değil.*

Dinî konularda ailelerinin kendilerine karıştığı yönünde görüş bildiren katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

E6 (20) *Ailem dini konularda bana çok karışır. Normalde namazlarımı kıliyordum. Sonra biraz aksattım. Annem de babam da bana her gün namazını kıl, namazını kıl diye baskı yapıyor. Televizyon izliyorum, gelip televizyonun fişini çekiyorlar. Bu televizyon mu seni cennete götüreceksin kalk abdest al namazını kıl diyorlar. Her şeye zaman ayırıyorsun da namaza mı zaman bulamıyorsun? diyorlar.*

E2 (21) *Ben ramazan da orucumu tutuyorum. Ama namaz konusunda biraz gevşek davranıyorum. Ailem özellikle namaz kılmam konusunda beni sürekli uyarıyor.*

Z kuşağı ebeveynlerinin dinî konularda baskı uygulayıp uygulamadıklarıyla ilgili katılımcıların düşünceleri analiz edildiğinde, olumlu görüş bildiren katılımcıların ailelerinin dinen kendilerini bilgilendirdiğini ancak tercihi kendilerine bıraktıkları görülmüştür. Bu konuda sorun yaşayanların ise en çok namaz kılma konusunda baskı gördükleri saptanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Toplumlar bireylerden oluşur. Toplumların geleceğinin teminatı sağlıklı bireylerin yetişmesine bağlıdır. Sağlam bir zeminde gerçekleşen ebeveyn çocuk ilişkisi toplumları ileriye taşıyacak bireylerin yetişmesi için oldukça önemlidir. Çalışma; anne, baba ve çocuklar arasındaki iletişimi inceleyen ve alanda yapılan nadir çalışmalardan biri olarak önem arz etmektedir. Dolayısıyla çalışmanın ilgili kişi ve kurumlarla birlikte literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada sonuçlarına göre katılımcıların %52'sinin Adıyaman ilinden, kalanların büyük çoğunluğunun ise komşu illerden olması, katılımcıların çoğunun kültürel olarak benzeştiğinin bir göstergesidir. Yaş ortalamasının 20,8 olması, katılımcıların Z kuşağının ilk temsilcileri olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların anne eğitim durumu incelendiğinde annenin aile içinde geleneksel bir konumda olduğunun ve bu nedenle cinsiyetçi iş bölümü ile belirlenen rollerini yerine getirdiğinin bir göstergesidir. Anne kamusal alanda çalışmadığı için sorumluluğunun ve iş yükünün daha az olduğu düşünülmektedir (Duygulu, 2018, s. 647). Bu durum, annelerin çocuk bakımlarını kendilerinin üstlenmesini sağlamış ve anne çocuk arasında sağlıklı bir iletişim kurulmasına zemin oluşturmuştur.

Katılımcıların kardeş sayısının Türkiye ortalamasının oldukça üstünde ve çok çocuklu aileler olduğu görülmektedir (<https://data.tuik.gov.tr>). Bu durum geleneksel aile yapısının özellikleriyle örtüşmektedir. Modern ailede üye sayısı anne, baba ve iki çocuk olarak idealize edilmiştir (Demir, 2021, s. 778). Bu bilgiden hareketle, katılımcıların aileleri yapısal olarak modern aile modeli ile değil, geleneksel aile modeli ile benzerlik göstermektedir.

Araştırma soruları kapsamında yapılan istatistiki analizler incelendiğinde; katılımcılardan anne mesleği “Serbest Meslek” olanların ebeveynleriyle olan iletişim düzeyleri, diğer mesleklere göre daha düşük çıkmıştır. Katılımcıların memleketlerinin sosyo-ekonomik yapısı dikkate alındığında, serbest meslek kategorisindeki anne mesleğinde daha çok mevsimlik işçiliğin ön plana çıktığı söylenebilir. Mevsimlik işçiliğin getirdiği zorlu hayat şartlarının anne ile çocuk arasındaki iletişimi olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre “Ailevi İlişkiler” faktöründe, baba mesleği “Serbest Meslek” olanlar ile baba mesleği “Emekli” olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Katılımcıların memleketlerinin sosyo-ekonomik yapısı dikkate alındığında,

serbest meslek kategorisindeki baba mesleğinde daha çok mevsimlik işçiliğın, gündelik inşaat işçiliğının, hamallığın, pazarcılığın ön plana çıktığı söylenebilir. Dolayısıyla, baba mesleğinde ortaya çıkan düzensiz ve stresli hayat şartlarının baba ile çocuk arasındaki iletişimi olumsuz yönde etkilediğı düşünölmektedir. Diğler taraftan serbest mesleğe göre emekliliğın getirdiğı daha düzenli hayat şartlarının baba ile çocuk arasındaki iletişimi olumlu yönde etkilediğı düşünölmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; “Ailevi İlişkiler” faktörü ile “Okul ve Arkadaş Çevresi” faktörü arasında zayıf düzeyde (0.17) pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu, “Ailevi İlişkiler” faktörü ile “Bireysel Özgürlükler” faktörü arasında orta düzeyde (0,34) pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu ve “Okul ve Arkadaş Çevresi” faktörü ile “Bireysel Özgürlükler” faktörü arasında zayıf düzede (0.17) pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu görölmektedir.

Genel olarak değeriendirildiğinde “Ailevi İlişkiler” faktörü ile “Bireysel Özgürlükler” faktörü arasındaki ilişkinin orta düzeyde olduğı ve Z kuşağının ebeveynleriyle olan aile içi iletişim düzeyinin, anne ve babanın çocuk üzerindeki bireysel özgürlükler konusundaki tutumlarını etkilediğı görölmektedir.

Ailevi ilişkiler konusunda katılımcıların çoğunun ebeveynleriyle olan iletişimlerinin pozitif anlamda güçlü olduğı görölmüştür. Ebeveynlerinin çocuklarına olan fedakârlıkları onların nezdinde karşılık bulmuştur. Çocuklar kendilerini ailelerinden soyutlamayarak sorunlarının çözümünde onlara başvurmuştur. Bu durum, ebeveyn çocuk arasındaki iletişimi olumlu yönde etkilemiştir. Ailevi ilişkiler konusunda sorun yaşadığını belirten az sayıdaki katılımcının iletişim problemlerinin temelinde, ataerkil aile kurallarının etkili olduğı düşünölmektedir. Ailevi ilişkiler faktörü altında ayrı bir tema olarak ortaya çıkan “geleneklere bağlılık” konusunda gençlerin bir kısmının ailelerinden farklı düşündükleri belirlenmiştir. Bunun sebebi olarak bu tür faaliyetlerden sıkıldıkları ve böyle ortamlarda kendilerini yalnız hissettikleri anlaşılmaktadır.

Z kuşağı ebeveynlerinin çocuklarına ders çalışma konusunda baskı uygulama ve okul başarısının başkalarıyla kıyaslanması konusunda katılımcıların çoğunluğunun aileleriyle sorun yaşadığı görölmektedir. Çocukların çalışması ebeveynleri tarafından daima yetersiz görölmekte ve başkalarıyla kıyaslanmaktadır. Z kuşağı ebeveynlerinin çocuklarının arkadaş seçimi konusundaki düşüncelerinde çocuklarının önceki arkadaşlık deneyimlerinin belirleyici olduğı görölmektedir. Arkadaş seçimi ailesi tarafından kabul gören katılımcıların ebeveynleriyle sorun yaşamadıkları, kabul görmeyenlerin ise sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların kıyafet tercihlerine çoğunlukla ebeveynlerince saygı duyulduğı görölmektedir. Sorun yaşayan az sayıdaki katılımcının ailelerinden baskı gördükleri ve bir zorlamayla karşılaştıkları görölmektedir. Katılımcıların çoğı dinî konularda aileleri tarafından herhangi bir baskıya maruz kalmadıklarını, bu konudaki tercihlerine saygı duyulduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda sorun yaşayan katılımcıların en çok sorun yaşadığı konunun ise, namaz olduğı görölmüştür.

Çalışma sonuçları genel olarak değeriendirildiğinde, katılımcıların aileleriyle iletişimlerinin olumlu olduğı görölmüştür. Ailevi ilişkilerdeki iletişim düzeyinin bireysel özgürlüklere olumlu yönde etki ettiğı belirlenmiştir. Bu yönüyle düşünöldüğünde bireysel özgürlükler konusunda sorun yaşamayan bireylerin ebeveynleriyle ailevi ilişkilerinin daha da güçleneceğı söylenebilir. Dolayısıyla, ailevi ilişkiler ve bireysel özgürlükler faktörlerindeki iletişim düzeylerinin birbirini besleyen dinamik bir yapıda olduğı görölmektedir. Nitel verilerin analiziyle katılımcıların aileleriyle en fazla “okul başarısı” konusunda sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bu konuda çocuklara yapılan baskının ana nedeni olarak okul başarısını onların yaşayacağı rahat bir hayatın teminatı olarak görmelerinden ileri geldiğı düşünölmektedir.

Araştırma bulgularına göre Adıyaman Üniversitesi Kâhta Meslek Yüksekokulu ğrencileri ile ebeveynleri arasındaki iletişimin pozitif anlamda gcl olduğu grlmştr. Aynı araştırma ülkenin kültürel olarak farklı özellikler gösteren başka bölgelerinde uygulanıp sonuçlar karşılaştırılabilir. Bu Şekilde, araştırma konusuyla ilgili bölgeler arası kapsamlı değerlendirmeler yapılabilir.

Araştırma yaş ortalaması daha düşük olan lise öğrencileri üzerine uygulanabilir. Böylece, Z kuşağının ilk temsilcileriyle daha sonraki temsilcilerinin ebeveynleriyle olan iletişim düzeyleri ölçülerek karşılaştırılabilir. Böylelikle, Z kuşağının ebeveynleriyle olan iletişim düzeylerinin zamanla nasıl bir değer'iime uğradığı ve değer'iimin boyutu belirlenebilir.

Bu araştırmada, elde edilen bulgulara göre katılımcıların annelerinin %95'inin ev hanımı olduğu grlmektedir. Aynı alışma kamusal alanda çalışan annelerin çocuklarına uygulanarak çalışan annelerin ve ev hanımı annelerin çocuklarıyla olan iletişim düzeylerindeki farklılık tespit edilebilir. Çalışma konusuyla ilgili daha kapsamlı ve derinlemesine görüşmeler yapılabilir. Böylelikle, Z kuşağı bireylerinin ebeveynleriyle olan sorunlarının tespiti ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler getirilebilir.

Kaynakça

- Abbott, M. L. (2011). *Understanding educational statistics using Microsoft Excel and SPSS*. United States: John Wiley & Sons.
- Acılıoğlu, İ. (2015). *İş"te Y kuşağı* (1. Baskı). Ankara: Elma Yayınevi.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Altuntuğ, N. (2012). Kuşaktan kuşağa tüketim olgusu ve geleceğin tüketici profili. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 204.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bauman, Z. (2014). *Siyaset arayışı*. Tuncay Birkan (ev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Demir, Z. (2021). Değer'işen toplumlarda ailenin değer'işmeyen özellikleri. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 21(2), 770-791.
- Duman, M. Z. (2021). Üniversitede okuyan Z kuşağının değer'işen aile algısı ve aile içi ilişkilerde yaşanan sorunlar, *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(1), 20–36. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.2.1.2>
- Duygulu, S. (2018). Yeni medya teknolojilerinin K-kuşağının ebeveynleri ile olan iletişimine etkisi. *TRT Akademi*, 3(6), 632-652.
- Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). leklerde güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Feiertag, J., & Berge, Z. L. (2008). Training generation N: How educators should approach the Net Generation. *Education Training*, 50(6), 457-464.
- Gittins, D. (2011). *Aile sorgulanıyor*. Tuna Erdem (ev.). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Güler, D. ve Ulutak, N. (1993). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile. *Kurgu*, 11(1), 50-75.
- Hair, J. J., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis Seventh Edition*. Prentice Hall.
- Hoffman, L., Marquis, J., Poston, D., Summers, J. A., & Turnbull, A. (2006). Assessing family outcomes: Psychometric evaluation of the beach center family quality of life scale. *Journal of marriage and family*, 68(4), 1069-1083.

- Igel, C., & Urquhart, V. (2012). Generation Z, meet cooperative learning: Properly implemented cooperative learning strategies can increase student engagement and achievement. *Middle School Journal*, 43(4), 16-21.
- İnce, F. (2018). Z kuşağının girişimcilik eğilimi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 105-113.
- Karaman İl Milli Eğitimi Müdürlüğü. (2017). *Karaman ili aile içi iletişim sorunları envanter çalışması*. Karaman: Karaman İl Milli Eğitimi Müdürlüğü.
- Kemper, E. A., Stringfield, S., & Teddlie, C. (2003). Mixed methods sampling strategies in social science research. *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research*, 12(2), 273-296.
- Kırık, A. M. (2013). Kişisel bir dünya modeli: interaktif televizyon yayıncılığı. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2(3), 66-75.
- Latif, H. ve Serbest, S. (2014). Türkiye’de 2000 kuşağı ve 2000 kuşağının iş ve çalışma anlayışı. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 134-163.
- Lower, J. (2008). Brace yourself here comes generation Y. *Critical Care Nurse*, 28(5), 80-85.
- Rothman, D. (2016). A tsunami of learners called generation Z “Public safety: A state of mind” *Online Journal*. https://www.hsc.wvu.edu/media/15624/needs-different_learning_styles.pdf adresinden edinilmiştir.
- Salant, P., & Dillman, D.A. (1994). *How to Conduct Your Own Survey*. Newyork: JohnWiley and Sons.
- Senbir, H. (2004). *Z son insan mı?* İstanbul: O Kitaplar.
- Stein, S. J. (2007). *Make your workplace great: The 7 keys to an emotionally intelligent organization*. Canada: John Wiley & Sons.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (Sixth edition). United States: Pearson Education.
- Tandoğan, A. (2013). 2000 yılı sonrası doğmuş internet çağı çocukları Z kuşağı çocukları. *Genç Haber Dergisi*, 1(1), 26-34.
- Tashakkori, A., & Creswell, J. W. (2007). The new era of mixed methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 3-7.
- Taş, H. Y. ve Kaçar, S. (2019). X, Y ve Z kuşağı çalışanlarının yönetim tarzları ve bir işletme örneği. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 643-675. Doi: 10.26466/opus.554751
- Tezcan, M. (1981). *Kuşaklar çatışması*. Ankara: Kadioğlu.
- Tulgan, B. (1997). *The manager's pocket guide to generation X*. Amherst: HRD Press.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Doğum istatistikleri, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2021-45547> adresinden edinilmiştir.
- Ünlü, G., Çiçek, H. (2019). Z kuşağının kariyer beklentileri: lise öğrencileri üzerinde bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 447-458.
- Yalçın, O., Sökmen, A.B. ve Kulak, H. (2013) Kuşakların temel özellikleri ve hava harp okulu uygulamaları. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 12(24), 133-179.
- Zemke, R., Raines, C., & Filipczak, B. (2013). *Generations at work: Managing the clash of veterans, boomers*. Amacom, USA: Xers and Nexters in Your Workplace, 2nd Ed.